

LAKIALOITE 138/2007 vp

Laki lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tällä aloitteella halutaan puuttua päiväkotien ryhmäkokoihin sekä hoidosta ja kasvatuksesta vastuussa olevien aikuisten ja lasten suhdelu-kuun.

Päiväkotien ryhmäkoosta ei ole tällä hetkellä lainkaan säädetty laissa, ainoastaan suhdeluku on säädetty asetuksella. Nykyinen lainsäädäntö tuottaa liian suuria lapsiryhmiä, mikä aiheuttaa lapsissa levottomuutta sekä oppimisvaikeuksia.

Myös hoitohenkilökunnan työssä jaksaminen kärsii. Aloitteessa ehdotetaan määriteltäväksi päiväkotien enimmäisryhmäkokoko sekä suhdeluku siten, että lapsen turvallinen ja myönteinen kehitys on mahdollista.

Lisäksi aloitteessa nostetaan lain tasolle keskeinen lasten päivähoitoa, niin päiväkoteja, perhepäivähoitoa kuin ryhmäperhepäivähoitoakin, koskeva sääntely.

PERUSTELUT

Vuodelta 1973 olevat päivähoitolaki (36/1973) ja päivähoitoasetus (239/1973) ovat auttamattomasti vanhentuneita. Lain kokonaisuudistuksen tarpeesta on puhuttu vuosia, ja sosiaali- ja terveysministeriö onkin asettanut varhaiskasvatuk-sen neuvottelukunnan selvittämään päivähoidon tilaa Suomessa. Loppuraportti luovutetaan mi-nisterille tammikuun lopussa.

Muun muassa neuvottelukunnan loppuraport-tiluonnoksesta ja sen jaostojen raporteista käy il-mi, että päivähoitolakia on tarpeen muuttaa. Tämä on huomioitu myös Matti Vanhasen II hal-lituksen ohjelmassa, johon on kirjattu maininta päivähoitolain uudistamisesta.

1 Päiväkodit

Edellisen hallituksen hallitusohjelmassa luki, että päivähoitolakia uudistetaan muun muassa määrittelemällä päiväkotien enimmäisryhmäko-ko. Tätä ei kuitenkaan toteutettu, vaan tyydyt-tiin stilisoimaan lasten ja aikuisten suhdelukua määrittelevää lausetta tavalla, joka ei mitenkään paranna päiväkotien arkea.

Vuoden 1973 alkuperäisessä asetuksessa määriteltiin lapsiryhmien enimmäiskoot. Vuon-na 1993 asetusta muutettiin niin, että ryhmän koon sijaan säädetään hoitohenkilökunnan ja lasten suhteesta. Kokopäivähoidon osalta päivä-kodissa tulee olla yksi kelpoisuusehdot täyttävä aikuinen seitsemää yli kolmevuotiasta ja neljää alle kolmevuotiasta lasta kohden. Osapäivähoi-

dossa tulee olla yksi kelpoisuusehdot täyttävä aikuinen kolmeatoista yli kolmevuotiasta lasta kohden.

Ei ole perusteltua, että koko- ja osapäiväisiin lapsiin pätevät eri suhdelukusäännökset. Useimmiten osapäivähoidossa olevat lapset on sijoitettu samaan ryhmään kokopäiväisten kanssa, ja erilaiset suhdeluvut aiheuttavat hankalaa tulkinnanvaraisuutta siihen, kuinka monta aikuista paikalle tarvitaan. Ehdotammekin päivähoitoasetusta muutettavaksi niin, että osa- ja kokopäivähoitoisiin lapsiin pätee sama suhdeluku.

Vuoden 1993 asetuksen muutoksessa määriteltiin mahdollisuus poiketa suhdelukusäännöksestä, "jos lasten keskimääräiset hoitopäivät ovat jatkuvasti huomattavasti vähäisemmät kuin toimintapäivät. Poikkeaminen voi tapahtua siten, ettei lapsia ole jatkuvasti yhtäaikaaisesti hoidossa enempää kuin kokonaissuhdeluku edellyttää." Vuonna 2006 asetuksen sanamuoto muutettiin kuulumaan "poikkeaminen voi tapahtua siten, ettei lapsia ole muutoin kuin lyhytaikaisesti yhtäaikaaisesti hoidossa enempää kuin kokonaissuhdeluku edellyttää".

Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2005 tekemästä selvityksestä ilmenee, että kunnissa tätä poikkeamismahdollisuutta on sovellettu hyvin vaihtelevasti, esimerkiksi hoito- ja kasvatushenkilöstön poissaolosta johtuvissa tilanteissa, joka on säädöksen sanamuodon vastaista. Myös eduskunnan oikeusasiamies on kiinnittänyt huomiota säädöksen tulkinnanvaraisuuteen. Tehy teki vuonna 2006 tutkimuksen, jossa päiväkotien henkilökuntaa pyydettiin arvioimaan, kuinka yleisiä ovat tilanteet, joissa lapsia on yhtä aikaa hoidossa enemmän kuin asetus edellyttää. 43 prosenttia vastaajista ilmoitti, että tällaisia tilanteita on vähintään kerran päivässä, ja 10 prosenttia ilmoitti, että lasten määrä ylittyy lähes koko päivän ajan.

Pelkästään suhdelukuun perustuva normitus aiheuttaa monenlaisia ongelmia. Ryhmien koot muodostuvat liian suuriksi, mikä aiheuttaa lapsissa levottomuutta ja oppimisvaikeuksia ja koettelee aikuisten jaksamista. Pahimmassa tapauksessa päivähoidon huonot puitteet tuottavat lisää erityislapsia ja -nuoria, joiden hoitaminen

ja kuntouttaminen tulevat yhteiskunnalle moninkertaisesti kalliimmaksi kuin ongelmien ennaltaehkäisy takaamalla päivähoidolle riittävät resurssit.

Päivähoitolainsäädäntöä uudistettaessa päiväkotiryhmien enimmäiskoot tulee määritellä laila ja kasvatusvastuussa olevan henkilökunnan ja lasten välisen suhdelukusääntelyn tarkoituksenmukaisuus tulee arvioida. Laista tulee tehdä sellainen, että säännellystä lapsiryhmän enimmäiskoosta sekä lasten ja henkilöstön välisestä mitoituksesta ei ole enää mahdollista poiketa.

Lastentarhanopettajaliiton mukaan lakiin tulisi kirjata seuraavat enimmäisryhmäkoot:

- Alle 3-vuotiaita enintään 8—10 lasta/ryhmä
- Alle 18 kuukauden ikäisiä 2 lasta/hoitaja
- 3—6-vuotiaita enintään 18 lasta/ryhmä
- Erityisryhmät tulee määritellä laissa ja niiden rakenteesta ja henkilömitoituksesta säättää. Ryhmiä perustettaessa edelleen käyttökelpoisia ovat aiemmat Sosiaalihallituksen ryhmiä koskevat ohjeet.

— Integroitu erityisryhmä: korkeintaan 12 lasta, joista korkeintaan viisi on erityisen tuen tarpeessa

— Erityisryhmässä (kaikki lapset erityisen tuen tarpeessa) voi olla korkeintaan 8 lasta.

2 Perhepäivähoito

Varhaiskasvatuksen neuvottelukunta on todennut perhepäivähoidon osalta, että nykyinen neljän kokopäiväisen ja yhden osapäiväisen lapsen ryhmä koko on hyvä. Perhepäivähoidossa suhdelukusääntely toimii päiväkotia paremmin, koska osapäiväisiä lapsia ja lasten sekä hoitajien vaihtuvuutta on vähemmän kuin päiväkodeissa.

Neuvottelukunnassa on ollut esillä vaihtoehto, että päivähoitolakia tulisi muuttaa siten, että perhepäivähoitoryhmän viides, osapäivähoitoinen lapsi voisi olla muunkin ikäinen kuin esi-koulu- tai kouluikäinen. Niissä tilanteissa, joissa omassa kodissaan työskentelevän perhepäivähoitajan lapsiryhmästä jo kaksi samanaikaisesti hoidossa olevaa on alle kolmevuotiasta, tulisi viidennen, osapäivähoitoisen lapsen olla vähintään 3-vuotias. Vastaavan ikärakenteen tulee to-

teutua myös ryhmäperhepäivähoidon ryhmässä eli kahden hoitajan yksikössä.

3 Ryhmäperhepäivähoito

Ryhmäperhepäivähoito tuli mahdolliseksi päivähoitoasetuksen muutoksella vuonna 1990. Asetuksessa ryhmäperhepäivähoito sijoittuu identiteetiltään ja toimintamuodoltaan selkeästi osaksi perhepäivä-, ei päiväkotihoidon. Sen tulisi toteutua tyypillisesti kahden hoitajan, kahdeksan kokopäivälapsen ja kahden osapäivälapsen yksikkönä. Kolmen hoitajan ja kahdentoista lapsen yksikkö mahdollistetaan asetuksessa vain erityisistä.

Kunnissa toimii kuitenkin ryhmäperhepäivähoitoyksiköitä, joissa on enimmillään yli kymmenen hoitajaa ja yli neljäkymmentä lasta, jolloin olosuhteet lähenevät päiväkotia eivätkä perhepäivähoitoa, kuten tarkoitus on.

Viime vuosina ryhmäperhepäivähoidon määrällinen osuus kunnallisesta päivähoidosta on

noussut. Monessa kunnassa se toimii päivähoidon määrällisen tarpeen puskurina, joka on kuntien mielestä nopea perustaa ja helppo lakkauttaa. Ryhmäperhepäivähoitoa lisätään ennen kaikkea silloin, kun kotona toteutuvaan perhepäivähoitoon ei saada riittävästi työntekijöitä.

Erityisen huolestuttavaa on, että useissa kunnissa ryhmäperhepäivähoitoa toteutetaan vastoin päivähoitoon säännöksiä. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen mukaan päivähoitoasetuksen 8 §:n (329/2000) määrittämä samanlaisesti hoidossa olevien lasten määrä tai sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) 8 §:ssä säädetty hoitohenkilökunnan pätevyys jäävät toteutumatta merkittävässä määrässä kuntia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten päivähoidosta 19 päivänä tammikuuta 1973 annetun lain (36/1973) 5 §, sellaisena kuin se on laissa 451/1990, sekä
lisätään lakiin uusi 5 a § seuraavasti:

5 §

Päiväkodissa tulee hoito- ja kasvatustehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista annetun asetuksen (804/1992) 4 tai 5 §:ssä säädetty ammatillinen kelpoisuus, enintään kuutta koko- tai osapäivähoidossa olevaa kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden. Enintään kolmea alle kolmivuotiaasta ja kahta alle 18 kuukauden ikäistä lasta kohden tulee päiväkodissa hoito- ja kasvatustehtävissä samoin olla vähintään yksi henkilö, jolla on edellä säädetty ammatillinen kelpoisuus.

Yhdessä ryhmässä hoidettavia lapsia saa olla, milloin lapset ovat:

- 1) 3—6-vuotiaita, enintään 18; ja
- 2) alle 3-vuotiaita, enintään 10, kuitenkin siten, että ryhmän enimmäismäärää vähennetään yhdellä lapsella jokaista alle 1-vuotiaasta lasta kohden.

Jos päiväkodissa on yksi tai useampia erityisen hoidon ja kasvatuksen tarpeessa olevia lapsia, on tämä otettava huomioon hoidettavien lasten lukumäärässä tai hoito- ja kasvatustehtävään osallistuvien henkilöitten lukumäärässä, jollei päiväkodissa ole tällaista lasta varten erityistä avustajaa. Erityisryhmässä, jossa kaikki lapset

ovat erityisen tuen tarpeessa, saa olla enintään 8 lasta. Yhdistetyssä erityisryhmässä saa olla enintään 12 lasta, joista enintään viisi saa olla erityisen tuen tarpeessa.

Päiväkodissa tulee vähintään joka kolmannel-la hoito- ja kasvatustehtävissä toimivalla olla so-siaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoi-suusehdoista annetun asetuksen 4 §:ssä säädetty ammatillinen kelpoisuus ja muilla hoito- ja kas-vatustehtävissä toimivilla 5 §:ssä säädetty am-matillinen kelpoisuus.

5 a §

Perhepäiväkodissa voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää lasta mukaan luettuina perhepäivähoitajan omat lapset, jotka eivät vielä ole perusopetuksessa. Lisäksi voidaan hoitaa yhtä perusopetuslain (628/1998) mukaista esi-opetusta saavaa lasta, perusopetuksen aloittanut-ta lasta tai kunnan järjestämässä osapäivähoi-dossa olevaa lasta. Tämän viidennen, osapäivä-hoitoisen lapsen tulee olla vähintään 3-vuotias, jos omassa kodissaan työskentelevän perhepäi-vähoitajan lapsiryhmästä jo kaksi samanaikai-sesti hoidossa olevaa on alle kolmevuotiaita.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, perhepäiväkodissa kaksi hoitajaa voi samanai-kaisesti hoitaa enintään kahdeksaa lasta ja lisäk-si osapäiväisesti kahta 1 momentin toisessa virk-keessä tarkoitettua lasta.

Erityisistä syistä ja huomioon ottaen paikalli-set olosuhteet kolme hoitajaa voi hoitaa saman-aikaisesti enintään kahtatoista lasta.

Kun perhepäiväkodissa hoidetaan samanai-kaisesti useampaa lasta kuin 2 momentissa sää-detään, tulee yhdellä perhepäivähoitajalla olla vähintään sosiaalihuollon ammatillisen henki-löstön kelpoisuusehdoista annetun asetuksen 5 §:ssä säädetty ammatillinen kelpoisuus.

Kun perhepäiväkodissa hoidetaan yhtä tai useampaa erityisen hoidon ja kasvatuksen tar-peessa olevaa lasta, tulee tämä ottaa huomioon perhepäiväkodissa samanaikaisesti hoidettavien lasten lukumäärässä, ellei tällaista lasta varten ole erityistä avustajaa.

Mitä tässä pykälässä on säädetty, ei sovelleta kunnan järjestäessä perhepäivähoitoa saman perheen lapsille heidän omassa kodissaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2007

Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Heli Järvinen /vihr
Johanna Karimäki /vihr
Johanna Sumuvuori /vihr
Jyrki Kasvi /vihr
Krista Kiuru /sd
Merja Kuusisto /sd
Päivi Lipponen /sd
Ville Niinistö /vihr
Oras Tynkkynen /vihr
Satu Taiveaho /sd
Pauliina Viitamies /sd
Risto Autio /kesk
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps

Timo Soini /ps
Maarit Feldt-Ranta /sd
Antti Vuolanne /sd
Raimo Vistbacka /ps
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd
Katja Taimela /sd
Merja Kyllönen /vas
Tuula Väättäinen /sd
Sirpa Paatero /sd
Tommy Tabermann /sd
Minna Sirnö /vas
Sari Palm /kd
Jukka Gustafsson /sd

LA 138/2007 vp — Outi Alanko-Kahiluoto /vihr ym.

Jutta Urpilainen /sd
Tarja Tallqvist /kd
Pentti Oinonen /ps
Tuula Peltonen /sd
Jyrki Yrttiaho /vas

Marko Asell /sd
Susanna Huovinen /sd
Markus Mustajärvi /vas
Anna-Maja Henriksson /r
Merikukka Forsius /vihr